

Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kulttuurialojen työllisyys ja lisäkoulutustarve 2011

ANU HELANEN | JOHANNA PROKKOLA

Kainuun ja Pohjois- Pohjanmaan kulttuurialojen työllisyys ja lisäkoulutustarve 2011

ANU HELANEN
JOHANNA PROKKOLA

**RAPORTTEJA 19 | 2012
KAINUUN JA POHJOIS-POHJANMAAN KULTTUURIALOJEN TYÖLLISYYS JA
LISÄKOULUTUSTARVE 2011**

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Taitto: Anu Helanen, Leena Karjalainen

Kansikuva: Kuvapankki Plugi Oy

ISBN 978-952-257-476-3 (pdf)

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2854 (verkkajulkaisu)

URN URN:ISBN:978-952-257-476-3

**www.ely-keskus.fi/julkaisut
www.doria.fi**

Sisältö

1. Johdanto	4
2. Kulttuurialojen työllisyys Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla.....	5
2. 1. Kulttuuri alueen taloudessa ja työllisyydessä	5
2. 2. Työttömät työnhakijat alueella syyskuussa 2011	7
2. 3. Työnhakijat aloittain syyskuussa 2011	7
3. Kysely kulttuurialojen osaamispohjasta ja lisäkoulutustarpeista.....	11
3. 1. Kyselyn levikki.....	11
3. 2. Kyselyyn vastanneet toimijat	11
3. 3. Vastaajien työllisyys	13
4. Toimijakentän vahvuudet ja kehittämistarpeet	15
4. 1. Vastaajien koulutustausta	15
4. 2. Ydinosaaminen vahvaa.....	16
4. 3. Toimijakentän lisäkoulutustarpeet	16
4. 3. 1. Oppia kaupalliseen osaamiseen ja yrittäjyyteen.....	17
4. 3. 2. Apua hanketyöhön ja projektinhallintaan.....	17
4. 3. 3. Koulutusta taiteen managerointiin ja kulttuurituotannon talouteen	17
4. 3. 4. Arviot lisäkoulutuksen tarjonnan edellytyksistä	18
4. 4. Yhteistyön, paremman tiedonvälityksen ja kulttuurin soveltavan käytön merkitys korostuu	19
5. Yhteenveto	20

1. Johdanto

Kulttuuritoimiala muodostaa Suomessa merkittävän alueellisen kehittämisen voimavaran ja työvoimaintensiiviset luovat alat ovat huomattavia työllistäjiä. Hallitusohjelmassa korostetaan kulttuurin yhteiskunnallista merkitystä ja pyritään tukemaan kulttuuriyrittäjyyttä ja luovien alojen työpaikkojen syntymistä. Taide- ja kulttuurialojen työllistämisen kerrannaisvaikutukset ovat huomattavia, koska teosten, tuotteiden ja palveluiden tuotanto- ja jakeluprosessit ovat pitkiä ja ne hyödyntävät useita muita toimialoja. Taiteen ja kulttuurin ammattiosaaminen on myös valtakunnallisesti erittäin korkeatasoista, mikä johtuu taiteen alan koulutuksen hyvästä tasosta. Kulttuurialojen yritystoiminnan ohella taiteen soveltava käyttö ja taiteen ja kulttuurin hyvinvointipalvelujen kehittäminen pitävät sisällään laajoja mahdollisuuksia. Luovien alojen ammattilaiset työllistyvätkin tänä päivänä yhä enemmän perinteisten taiteen ja kulttuurin ydinalojen ulkopuolelle.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vuosille 2012-2015 solmiman toiminnallisen tulossopimuksen tavoitteeksi asetettiin kulttuuri- ja luovien alojen työllisyyden ja toimintaedellytysten sekä kulttuuripalveluiden tuotantoedellytysten vahvistaminen osana alueen elinvoimaisuuden, elinkeinoelämän ja hyvinvoinnin kehittämistä. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus katsoi tarpeelliseksi kartoittaa ja kehittää alueensa taide- ja kulttuurialojen toimintaedellytyksiä. Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa solmitun toiminnallisen tulossopimuksen pohjalta Pohjois-Pohjanmaa ELY-keskus käynnisti syksyllä 2011 selvitystyön Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan taide- ja kulttuurialojen työllisyydestä, kehityskohdista ja mahdollisista lisäkoulutustarpeista.

Tämän selvityksen tavoitteena on löytää konkreettisia vastauksia siihen, millaista täydennyskoulutusta kulttuurialan toimijakenttä tarvitsee ja mistä he itse katsovat olevan hyötyä toimialansa kehittämiseksi. Selvityksen tuloksia käytetään muun muassa työvoimapolitiittisia koulutuksia suunniteltaessa. Kulttuurialaa koskevan tiedon lisääntyessä alueellinen viranomaisen kykenee kohdentamaan toimenpiteitä aiempaa paremmin eri asiakasryhmille ja suuntaamaan palvelusisältöjä toimijakentän tarpeisiin. Kulttuurialan kehitystyössä toimijakentän omakohtaisten kokemusten ja alaa koskevien kehitysideoiden koonti nähtiin välttämättömänä.

Selvitys alkaa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan taide- ja kulttuurialojen työllisyyskatsauksella, joka perustuu työ- ja elinkeinoministeriön Työväilytilasto-palvelusta kerättyihin tietoihin. Työllisyyskatsauksen jälkeen seuraa kooste kulttuurialan toimijoille suunnatun kyselyn aineistosta.

2. Kulttuurialojen työllisyys Kainuussa ja Pohjois- Pohjanmaalla

2. 1. Kulttuuri alueen taloudessa ja työllisyydessä

Vuonna 2008 koko maan työllisestä työvoimasta kulttuurin toimialoilla työskenteli 4,3 %. Samana vuonna kulttuurialojen tuottama arvonlisäys Suomen kansantaloudessa oli yli 5,1 miljardia euroa (3,2 %). Vuonna 2007 Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen osuus koko maan kulttuuritoimialojen tuotoksesta oli 2,6 % ja arvonlisäyksestä 3,3 %. Alueen osuus kaikista kulttuuritoimialan työllisistä oli 3,7 %. Luvut ovat keskimäärin muuta maata vaatimattomammat. Samana vuonna Kainuun elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen alueen osuus koko maan kulttuuritoimialojen tuotoksesta oli 0,4 % ja arvonlisäyksestä 0,5 %. Kulttuurialat työllistivät Kainuussa 0,7 % koko maan alan työllisistä. Myös Kainuussa kulttuuritoimialojen merkitys aluetaloudelle oli selvästi alempi kuin muualla maassa keskimäärin.

Tässä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kulttuurialojen työllisyyskatsauksessa kulttuurialat on määritelty opetus- ja kulttuuriministeriön Tasapainoiseen työllisyyskehitykseen 2025 (2011) - selvityksessä käytetyn jaottelun mukaisesti. Kulttuurialoilla viitataan käsi- ja taideteollisuuteen, viestintä ja informaatiotieteisiin, kirjallisuuteen, teatteriin ja tanssiin, musiikkiin, kuvataiteeseen, kulttuurin- ja taiteiden tutkimukseen ja muuhun kulttuurialan koulutukseen. Aloja on tarkasteltu työttömien työnhakijoiden koulutustaustan mukaan ja koulutusasteista ovat mukana ammatillinen peruskoulutus, ammattikorkeakoulutus ja yliopistokoulutus maisterin tutkintoon asti. Tilastoissa ei ole mukana kulttuurialan opettajankoulutuksen suorittaneita. Selvityksessä tarkastellaan Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kulttuurialojen työllisyyttä vuodesta 2006 alkaen jokaisen vuoden syyskuun lopun tilastojen valossa, sekä eritellymmmin ja alakohtaisemmin vuoden 2011 syyskuun lopun tilannetta.

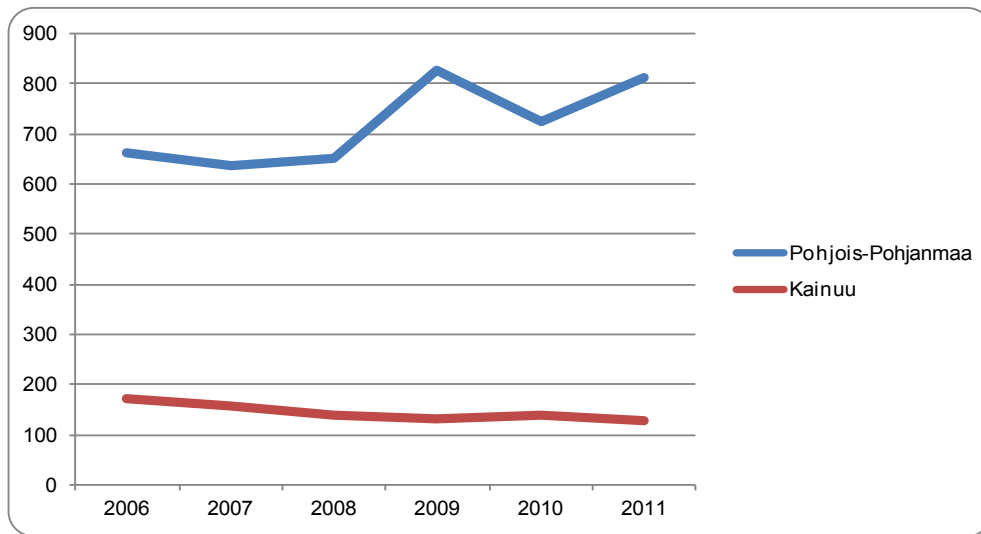
Kulttuurialan työttömyys nousi koko maassa 4,7 % vuoden 2006 9429 henkilöstä vuoden 2011 9872 henkilöön. Pohjois-Pohjanmaalla työttömyyden kasvu oli rajumpaa; vuonna 2006 kulttuurialan työttömiä työnhakijoita oli 661 ja vuonna 2011 812 henkilöä, nousun ollessa 22,8 %. Koko maan tasolla taide- ja kulttuurialan työttömyys lähti voimakkaaseen kasvuun vuonna 2008 ja työttömyyden kasvu oli huomattavaa vuoden 2009 puoleen väliin asti. Vuoden 2009 huippulukemista on tultu hieman alaspäin koko maassa. Kainuun kulttuurialojen työttömyys poikkeaa koko maan ja Pohjois-Pohjanmaan kehityksestä. Kainuussa kulttuurialojen työttömyys oli tasaisessa laskussa koko tarkasteluajanjakson, eikä vuosi 2009 aiheuttanut merkittävää nousua työttömien työnhakijoiden määrään. Vuonna 2006 Kainuussa oli 174 kulttuurialojen työtöntä työnhakijaa, 2011 heitä oli 130. Kainuussa kulttuurialojen työttömyys laski tarkasteluajanjakson aikana 25,3 %. (Kuvat 1- 2) Kainuun kulttuurialojen työttömyyden laskua voidaan osittain selittää alueen väestön ikääntymisellä ja nuoren työikäisen väestön poismuutolla.

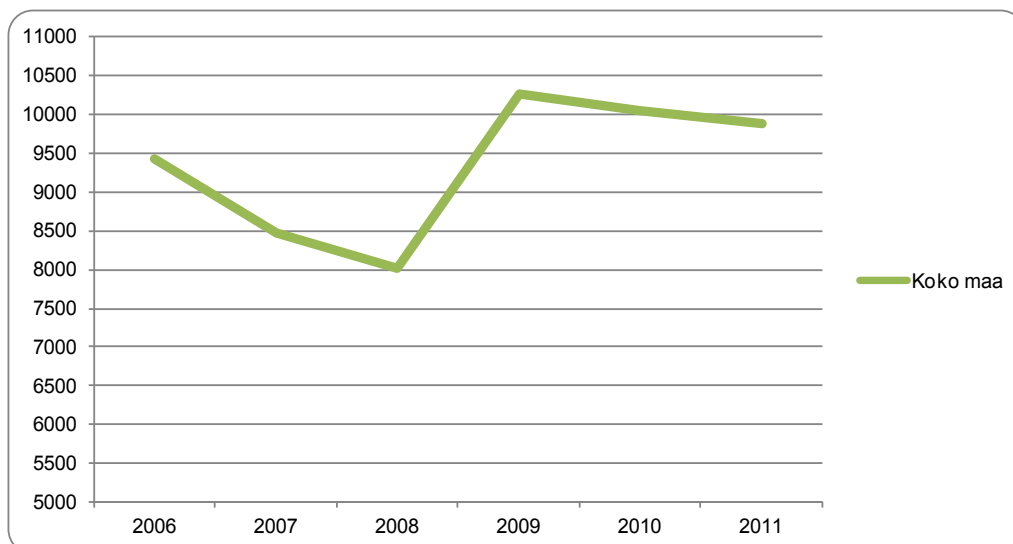
¹Tieto perustuu opetus- ja kulttuuriministeriön politiikka-analyysijä 2011:1, Kulttuuritoimijoiden, luovan talouden ja palvelutuotannon toimintaedellytykset Suomessa alueittain - julkaisuun. Tässä yhteydessä käytetyt toimialaryhmät ovat 'taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminta', 'kirjastot, arkistot ja museot', 'taide- ja antiikkiliikkeet', 'kirjojen kustantaminen ja kauppa', 'sanoma- ja aikakauslehdet ja uutistoimistot', 'elokuvioiden ja videoiden tuotanto, jakelu ja esittäminen', 'soitinten valmistus ja kauppa', 'äänitteet, radio ja televisio', 'muu painaminen ja siihen liittyvä toiminta', 'mainonta', 'arkkitehti- ja taideteollisuussuunnittelu', 'valokuvaus', 'huvipuistot, pelit sekä muu viihde ja virkistys', 'viihde-elektronikan valmistus ja kauppa', 'kulttuuritapahtumien järjestäminen ja siihen liittyvä toiminta' sekä 'koulutus ja kulttuurihallinto.

Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla suurimmat taide- ja kulttuurialojen työnhakijamäärät ovat läpi tarkastelujakson löytyneet artesaanintutkinnon/käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon sekä tekstiili- ja vaatetusalan perustutkinnon suorittaneiden keskuudesta. Näiden tutkintoryhmien jälkeen eniten työttömiä työnhakijoita oli viestinnän perustutkinnon suorittaneissa. Pohjois-Pohjanmaalla ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden suurimmat työttömyysluvut vaihtelivat vuosittain viestinnän, käsi- ja taideteollisuusalan sekä kuvataiteen tutkinnon suorittaneiden kesken. Kainuun alueella ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömyys oli suurinta käsi- ja taideteollisuusalan tutkinnon suorittaneilla. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueella yliopistotasoisista tutkinnoista työttömyys oli joka vuosi suurinta kirjallisuuden-, kulttuurin- ja kielen- tutkimuksesta valmistuneiden joukossa.

Kuva 1. Kulttuurialojen työttömät työnhakijat Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla syyskuun lopussa vuosina 2006–2011.

Kuva 2. Kulttuurialojen työttömät työnhakijat koko maassa syyskuun lopussa vuosina 2006–2011.

2. 2. Työttömät työnhakijat alueella syyskuussa 2011

Koko maassa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli syyskuun 2011 lopussa 8,3 %. Vastaava luku oli Pohjois-Pohjanmaalla 9,5 % ja Kainuussa 10,5 %. Koko maan työ- ja elinkeinotoimistoissa oli syyskuun lopussa yhteensä 223 966 työtöntä työnhakijaa, Pohjois-Pohjanmaalla työttömiä työnhakijoita oli 17 607 ja Kainuussa 3890 henkilöä. Kulttuurialan työttömiä työnhakijoita oli syyskuun lopussa koko maassa 9872, joista Pohjois-Pohjanmaalla 812 ja Kainuussa 130 henkilöä. Työttömistä kulttuurialan työnhakijoista vastavalmistuneita oli koko maassa 949, Pohjois-Pohjanmaalla 101 ja Kainuussa 9 henkilöä.

Kainuussa kulttuurialan työttömien työnhakijoiden osuus kaikista työttömistä oli 3,3 %, kun vastaava luku Pohjois-Pohjanmaalla oli 4,6 %. Kainuun kokonaistyöttömyysaste oli suuri, mutta työttömistä työnhakijoista Pohjois-Pohjanmaata ja koko maan tasoa pienempi osuus oli kulttuurialan työnhakijoita. Myös pitkäaikaistyöttömien (yli vuoden työttömänä olleiden) osuus kulttuurialan työttömistä oli Kainuun alueella hyvin pieni verrattuna Pohjois-Pohjanmaan ja koko maan lukuihin.

Pohjois-Pohjanmaalla on paljon koulutustarjontaa taide- ja kulttuurialoille, mikä näkyy alueen suuressa vastavalmistuneiden kulttuurialan työntekijöiden määrässä. Pohjois-Pohjanmaalla vastavalmistuneiden osuus kaikista alan työttömistä oli 12,4 % kun vastaava luku Kainuussa oli vain 7 %. Koko maassa vastavalmistuneet muodostivat 9,6 % kaikista kulttuurialan työttömistä työnhakijoista. (Taulukko 1)

	KOKO MAA	POHJOIS-POHJANMAA	KAINUU
Työttömät työnhakijat	223 966	17 607	3890
Kulttuurialan työnhakijat	9872	812	130
joista vastavalmistuneita	949	101	9
Työttömien osuus työvoimasta	8,30 %	9,50 %	10,50 %
joista kulttuurialan työttömien osuus	4,40 %	4,60 %	3,30 %
joista vastavalmistuneiden osuus	9,60 %	12,40 %	7 %

Taulukko 1. Kulttuurialojen työttömien työnhakijoiden osuus syyskuussa 2011.

2. 3. Työnhakijat aloittain syyskuussa 2011

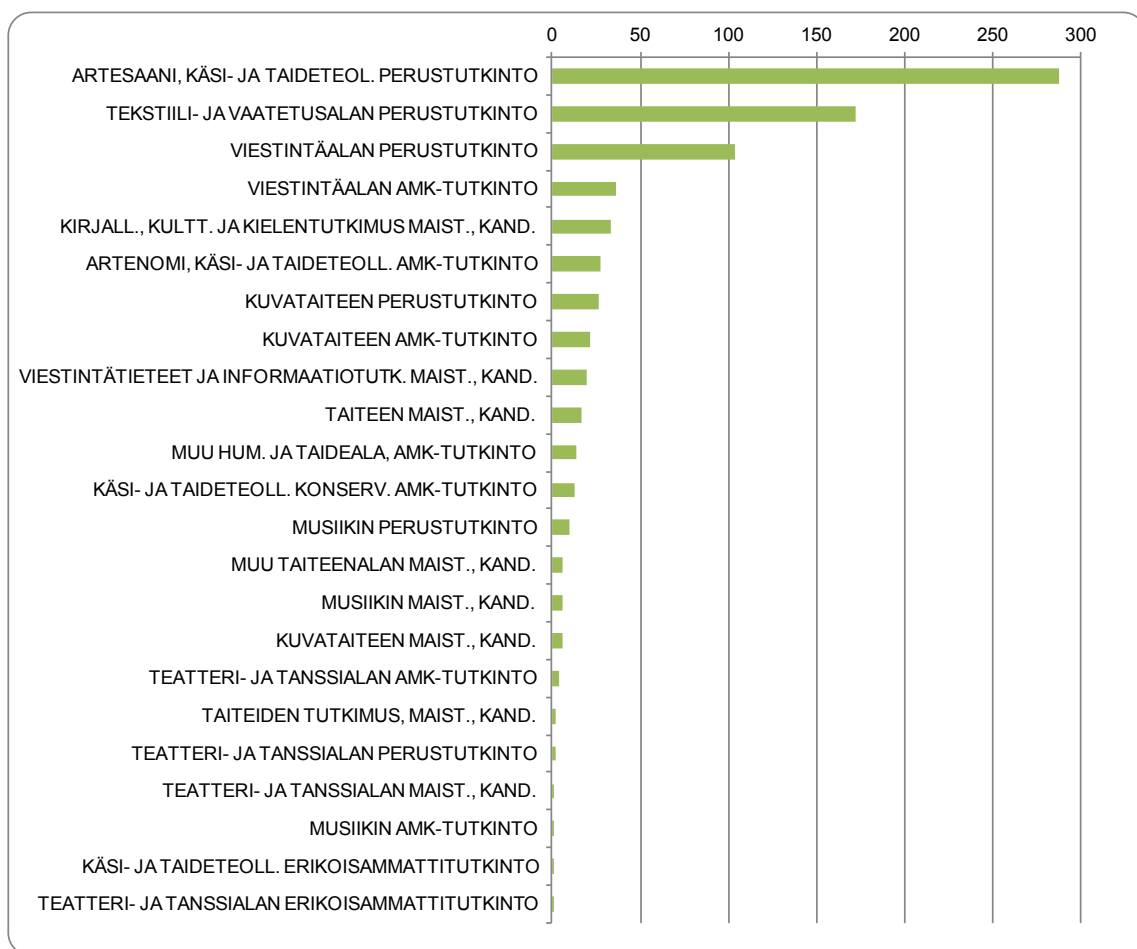
Suurimmat kulttuurialan työnhakijamäärät sekä Kainuussa että Pohjois-Pohjanmaalla löytyivät vuonna 2011 artesaanitutkinnon/käsi- ja taideteollisen perustutkinnon suorittaneiden ryhmästä. Toiseksi eniten kulttuurialan työttömiä työnhakijoita oli tekstiili- ja vaatetusalan perustutkinnon suorittaneissa ja kolmanneksi eniten viestinnän perustutkinnon suorittaneissa. Myös koko maan tasolla suurimmat kulttuurialan työttömyysluvut löytyivät samoista tutkintoryhmistä. Nämä kolme kärjessä olevaa alaa poikkesivat työttömyyslukuissa huomattavasti niitä seuraavista aloista.

Ammattikorkeakoulututkintojen osalta suurimmat työnhakijamäärät löytyivät Kainuussa käsi- ja taideteollisuusalan ja Pohjois-Pohjanmaalla viestinnän tutkinnon suorittaneiden joukosta. Yliopistotasosten tutkintojen osalta työttömyys oli suurinta kirjallisuuden-, kulttuurin- ja kielentutkimuksen kandidaattien ja maisterien ryhmässä. (Kuvat 3-4)

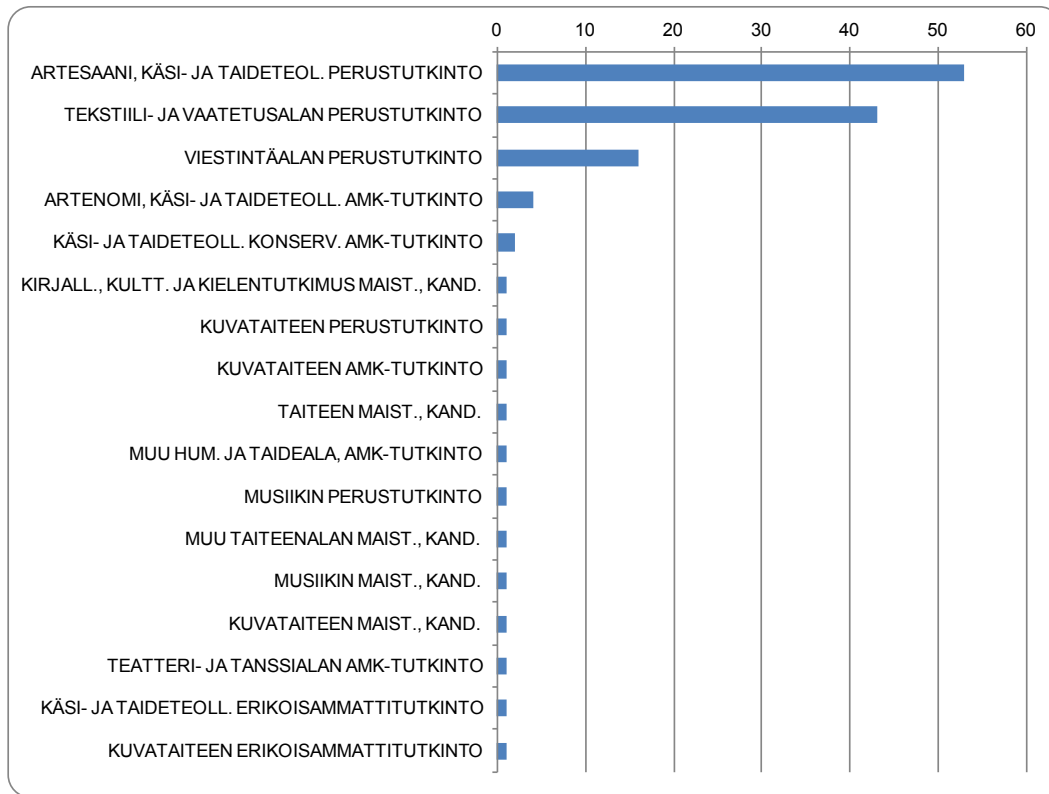
Ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja suoritetaan kulttuurialalta varsin vähän, eikä tutkinnon suorittaneita ollut syyskuussa 2011 työttöminä työnhakijoina Kainuussa tai Pohjois-Pohjanmaalla. Myös erikoisammattitutkinnon suorittaneiden työttömien työnhakijoiden määrä oli molemmilla alueilla erittäin pieni. Eri-

koisammattitutkinnon tai ylempään ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömyysluvut olivat vaatimattomat myös koko maan tasolla.

Alueiden koulutustarjonta näkyy selvästi kulttuurialan työttömyysluvuissa ja suurimmat hakijamäärät löytyvät aloilta, joiden koulutusta alueella järjestetään. Kainuussa kulttuurialan ammattikorke- tai yliopistotasosta koulutustarjontaa ei ole tarjolla, mutta ammatillista peruskoulutusta löytyy. Pohjois-Pohjanmaalla ammattikorke- tai yliopistotasoinen teatteri- ja tanssialan ja musiikki- ja kuvataidealan koulutustarjonta on vähäistä, mikä näkyy myös tutkintokohtaisissa pienissä työttömyysluvuissa. Tanssi- ja teatterialan työllisyyslukuja arvioitaessa on myös huomioitava, että kyseisten alojen ammattilaisista merkittävä osa työllistyy pääkaupunkiseudulle, missä sijaitsee suurin osa valtionapua saavista tanssiteattereista ja Teatterikorkeakoulu. Pääkaupunkiseudun asema kaikille kulttuurialoille onkin korostunut ja koko maan kulttuurialan työllisistä pääkaupunkiseudulle sijoittuu yli 50 %. Kulttuurialan ammattilaisten muuttoliike pääkaupunkiseudulle onkin ilmeinen, koska potentiaalisia työnantajia on alueella runsaasti ja lukuisat oppilaitokset tarjoavat opetustyötä taitelijoille ja muille kulttuuriammattilaisille.

Kuva 3. Kulttuurialojen työttömät työnhakijat koulutuksen mukaan Pohjois-Pohjanmaalla syyskuussa 2011.

Kuva 4. Kulttuurialojen työttömät työnhakijat koulutuksen mukaan Kainuussa syyskuussa 2011.

Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kulttuurialan pitkäaikaistyöttömien määrät ja koulutustaustat noudattelevat alueiden keskiarvoja ja niin Kainuussa kuin Pohjois-Pohjanmaalla pitkäaikaistyöttömiä oli eniten artesaanintutkinnon/käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon suorittaneiden ryhmässä. Pohjois-Pohjanmaalla toiseksi eniten kulttuurialojen pitkäaikaistyöttömiä löytyi viestinnän perustutkinnon suorittaneista, kolmanneksi eniten kuvataiteen peruskoulutuksen käyneistä ja neljänneksi sijoittuvat käsi- ja taideteollisuusalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet artemomit. Muissa tutkintoryhmissä pitkäaikaistyöttömien lukumäärät jäivät alle viiteen henkilöön.

Artesaanintutkinnon/käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon suorittaneiden pitkäaikaistyöttömien osuus Pohjois-Pohjanmaalla oli huomattava (45 hlöä) verrattuna kolmen seuraavan tutkintoryhmän pitkäaikaistyöttömien määrään. Kainuussa kulttuurialojen pitkäaikaistyöttömien määrä oli Pohjois-Pohjanmaahan ja muuhun Suomeen verrattuna kuitenkin erittäin pieni ja alueella oli vain kuusi taide- ja kulttuurialan tutkinnon suorittanutta henkilöä, joiden työttömyys oli syyskuussa 2011 kestänyt yli vuoden. Kaikki kuusi olivat suorittaneet artesaanintutkinnon/käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon. (Taulukko 2)

	POHJOIS-POHJANMAA	KAINUU
Artesaani, käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto	45	6
Viestintäalan peruskoulutus	9	
Kuvataiteen peruskoulutus	6	
Artemoni, käsi- ja taideteollisuusalan amk-tutkinto	5	

Taulukko 2. Kulttuurialojen pitkäaikaistyöttömien neljä suurinta ryhmää tutkinnoittain / hlö.

Kulttuurialan perustutkinnon suorittaneiden korkeita työttömyyslukuja arvioitaessa tulee huomioida, että taide- ja kulttuurialoilla toisen asteen tutkinnon suorittaneet hakeutuvat usein alan korkea-asteen opintoihin. Toisen asteen tutkinnolla onkin kulttuurialalla korostunut merkitys väylänä jatkokoulutukseen hakeutumiselle. Monen kulttuurialan perustutkinnon suorittaneen työttömyys on jo lähtökohtaisesti välivaihe, joka tulee päättymään jatkokoulutuspaikan varmistuttua.

3. Kysely kulttuurialojen osaamispohjasta ja lisäkoulutustarpeista

3. 1. Kyselyn levikki

Selvityksen kyselyaineisto on kerätty verkkoympäristössä täytettävän lomakkeen avulla (liite 1). Kyselylomakkeella kartoitettiin Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueiden taide- ja kulttuurialojen toimijoiden koulutustaustaa, työkokemusta ja aloilla työskentelevien vahvuuksia ja mahdollisia ammatillisia kehityskohtia. Vastaajilta kysyttiin heidän työllistymiseensä mahdollisesti liittyneistä vaikeuksista, vastaajien taide- ja kulttuurialoja koskevia kehitysideoita ja heidän mielipiteitään taide- ja kulttuurialoille suunnattavan lisäkoulutuksen tarpeellisuudesta, opetuksen sisällöistä ja koulutuksen tarjoajista. Kyselyn yhteydessä annettiin lupaus vastausten luottamuksellisesta käsittelystä ja selvitys kuvaa kyselyaineiston tuloksia tavalla, jonka perusteella niitä ei ole mahdollista yhdistää yksilöidysti kehenkään henkilöön, toimijaan tai vastaajan taustaorganisaatioon.

Syksyllä 2011 toteutettu kysely suunnattiin jakeluun kolmen erillisen kanavan välityksellä. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen pyynnöstä Oulun läänin taidetoimikunta välitti kyselyä omille sidosryhmilleen. Oulun läänin taidetoimikunnan jakelukanavien kautta kysely levisi Pohjois-Pohjanmaan alueen ohella Kainuun kulttuurikentän toimijoille. Kainuun ELY-keskus osallistui selvitystyöhön välittämällä kyselyä alueensa luovien alojen kontaktiverkostolle. Kainuun ELY-keskuksen välityksellä kysely levisi Kainuun Kulttuuri-infon sähköisessä uutiskirjeessä, jota käytetään alueen kulttuuritoimijoiden tiedottamisessa. Uutiskirjeen avulla kyselyn levikki kulttuuritoimijoiden keskuudessa Kainuun alueella arvioitiin huomattavaksi. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus levitti kyselyä omille, kyselyn kohderyhmään lukeutuville taide- ja kulttuurialojen yhteistyötahoille. Vaikka opetusala ei lukeutunut selvityksen kohderyhmään, päätettiin kyselyä välittää taide- ja kulttuurialojen oppilaitoksille. Näin pyrittiin tavoittamaan kulttuurialojen koulutuksesta vastaavan ja toimialan kehitystä läheltä seuraavan opetushenkilökunnan näkemyksiä kentän kehitystarpeista. Kysely osallistumispyyntöineen sijoitettiin myös Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten verkkosivustoille. Tämän useita kanavia kattaneen jakelun ansiosta selvitykseen pyrittiin saamaan taustoiltaan mahdollisimman kattava otanta taide- ja kulttuurialojen ammattilaisia.

Selvitystyön alkuvaiheessa harkittiin kyselyn levittämistä työ- ja elinkeinotoimistoverkon välityksellä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueiden työnhakija-asiakkaille. Menettely olisi kuitenkin vaatinut tutkimusluvan työ- ja elinkeinoministeriöltä ja toimistokohtaiset tutkimusluvut kyselyn levittämiseen osallistuvilta TE-toimistoilta. Selvitystyön nopean aikataulutuksen vuoksi lupamenettelyprosessin läpiviennistä päätettiin luopua ja kysely välitettiin toimijakentälle Kainuun- ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskusten ja Oulun läänin taidetoimikunnan välisenä yhteistyönä.

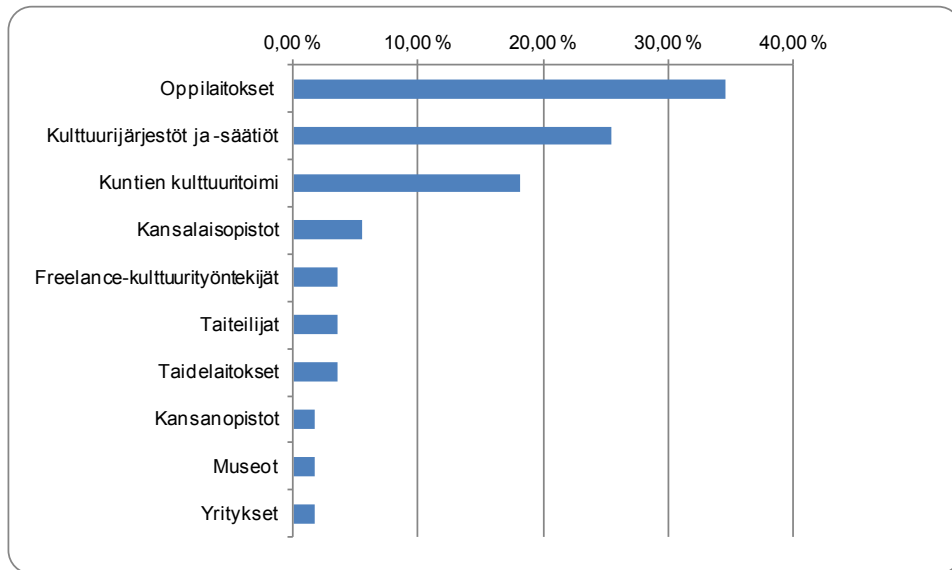
3. 2. Kyselyyn vastanneet toimijat

Kyselyyn vastasi 52 taide- ja kulttuurialojen toimijaa. Vastausprosentin arvioiminen osoittautui mahdottomaksi, koska kyselyä levitettiin useiden kanavien välityksellä. Tämän lisäksi kyselyn mukana levinneessä saatteessa (liite 2) kerrottiin, että kyselyä sai levittää vapaasti Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kulttuuritoimijoille. Tiedon kyselystä voidaan olettaa levinneen myös toimijoiden keskuudessa. Otannan pienuudesta johtuen selvitys ei pyri kulttuurialaa koskeviin laajoihin yleistyksiin, vaan se koostaa yhteen 52 vastauksen keskeisimmät näkemykset kulttuuritoimialan lisäkoulutus- ja kehitystarpeista.

Valtaosa vastauksista saapui Pohjois-Pohjanmaan alueelta ja niistä huomattava määrä sijoittui odotusti Ouluun, johon alueen taide- ja kulttuurialojen tarjonta on keskittynyt. (Taulukko 3) Vastaajien joukossa oli huomattava määrä taide- ja kulttuurialojen oppilaitosten edustajia. Kulttuurialan järjestökentältä ja kuntien kulttuuritoimen henkilöstöltä saapui myös runsaasti vastuksia. Kolmen kärjen jälkeen vastausprosentit jakaantuivat tasaisesti muiden toimijoiden kesken. (Kuva 5) Vastausten prosentuaalista jakaumaa tarkastellessa kannattaa huomioida, että 52 henkilön otannassa yksittäiset vastaukset voivat vaikuttaa jakaumaan varsin paljon.

	POHJOIS-POHJANMAA		KAINJU
Haapajärvi	1	Kajaani	4
Haapavesi	1	Paltamo	2
Kalajoki	2	Sotkamo	3
Kempele	1		
Liminka	3		
Merijärvi	1		
Nivala	2		
Oulainen	1		
Oulu	16		
Oulunsalo	1		
Pyhäjoki	1		
Pyhäntä	1		
Raahe	8		
Sievi	1		
Siikalatva	1		
Ylivieska	2		
	43		9

Taulukko 3. Vastausten jakautuminen kappalemäärän mukaan paikkakunnittain.

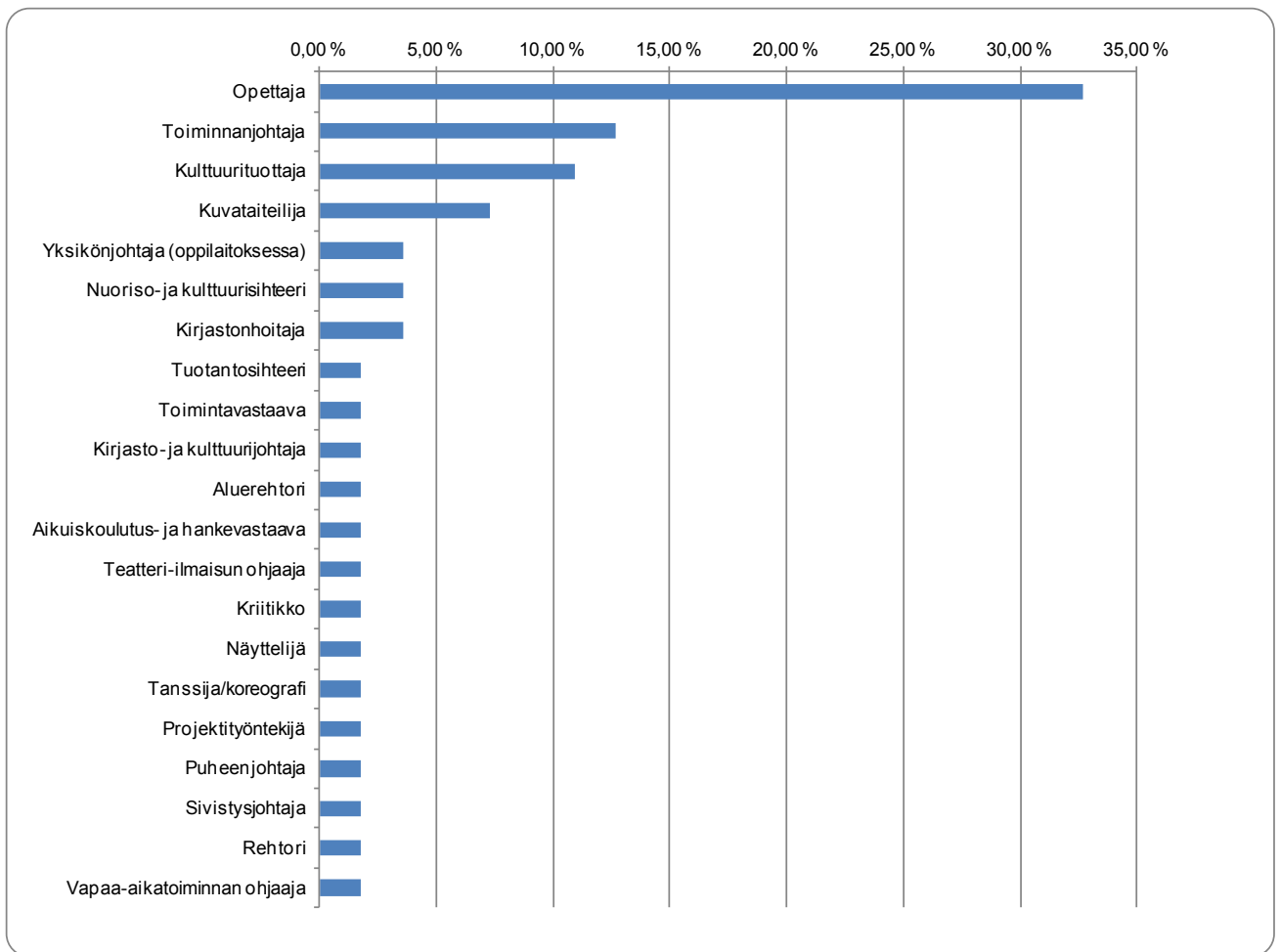

Kuva 5. Vastausten jakautuminen toimijoittain.

3. 3. Vastaajien työllisyys

Vastaajista 72,5 % työskenteli kokoaikaisissa tehtävissä, 13,7 % osa-aikaisissa tehtävissä ja 9,8 % kertoi työskentelevänsä satunnaisissa keikkatoissa. Vastaajista 3,9 % oli kulttuurialojen työttömiä työnhakijoita. Vain muutama vastaajista työskenteli usean työnantajan palveluksessa ja heidän toimeentulonsa muodostui osa-aikaisesta ja keikkaluonteisesta työstä useamman kuin yhden työnantajan tehtävissä. Ammatinimikkeittäin luokiteltuna suurin osa vastaajista toimi opettajatehtävissä taide- ja kulttuurialojen opetusta tarjoavissa oppilaitoksissa. Opettajien huomattava osallisuusaktiivisuus kyselyssä oli odotettavaa, koska taide- ja kulttuurialojen opetushenkilökunta seuraa läheltä toimialojensa työllisyyttä ja heidän motivaationsa kehittää ja tukea kentän toimintaedellytyksiä on usein vahva. Opettajien jälkeen suurin vastausaktiivisuus löytyi taide- ja kulttuurialojen toiminnanjohtajien ja kulttuurituottajien joukosta. (Kuva 6)

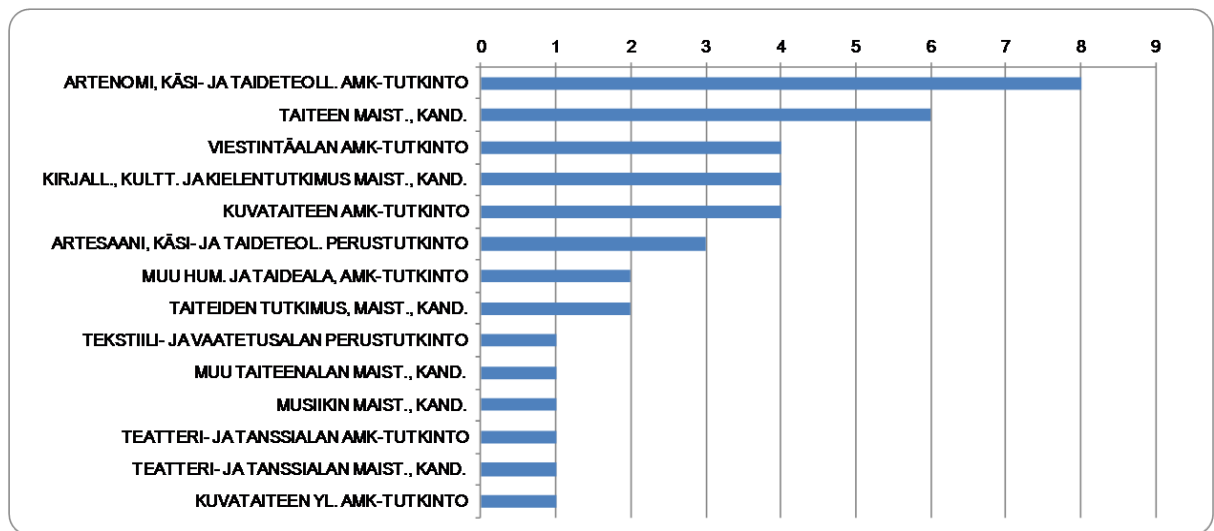

Kuva 6. Vastausten jakautuminen vastaajien tehtävänimikkeiden mukaan.

4. Toimijakentän vahvuudet ja kehittämistarpeet

4. 1. Vastaajien koulutustausta

Vastaajista 39 ilmoitti omaavansa eri asteisen taide- ja kulttuurialan koulutuksen. Vastanneiden joukossa käsi- ja taideteollisuusalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita oli eniten (8 kpl). Yliopistotasoisien taiteen maisterin tai taiteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita oli joukossa toiseksi eniten (6 kpl). Kolmannen sijan jakoivat kuvataiteen ammattikorkeakoulututkinnon (4 kpl), viestintäalan ammattikorkeakoulututkinnon (4 kpl) ja kirjallisuuden, kulttuurin ja kielentutkimuksen korkeakoulututkinnon (4 kpl) suorittaneet vastaajat. (Kuva 7)

Kuva 7. Vastaajien kulttuurialojen koulutustausta tutkinnoittain.

Vastaajien koulutustausta oli monipuolinen ja useat olivat suorittaneet useampia tutkintoja eri aloilta. Vastaajista 18 kertoi suorittaneensa opettajankoulutuksen ja kolmella oli ohjaajatutkinto. Vastaajien joukossa olikin useita henkilöitä, jotka taide- ja kulttuurialan tutkinnon lisäksi ovat hankkineet opettajanpätevyyden. Neljällä vastaajalla oli taustallaan humanistis-yhteiskunnallisen alan yliopistotason tutkinto ja kuusi vastaajaa kertoi suorittaneensa kaupallisen alan tutkinnon.

Vastaajista 56,9 % kertoi koulutuksensa vastanneen työelämän tarpeita. 43,1 % vastaajista puolestaan koki, ettei heidän koulutuspohjansa ole tarjonnut riittäviä edellytyksiä työelämän vaatimustasoon nähden. Vastaajista 32,7 % kertoi kohdanneensa työllistymisessään selviä vaikeuksia. Tutkintoon ja työllistymiseen liittyviä tarkempia tutkintokohtaisia tuloksia ei ollut mahdollista luotettavasti arvioida, koska vastausprosentit olivat useiden tutkintojen osalta liian pieniä (esim. yksi vastaaja/tutkintonimike).

Aineiston perusteella vastaajat näkevät eräänä taide- ja kulttuurialojen työttömyyden syynä koulutusohjelmien liian suuret aloituspaikkamäärät. Taiteen ja kulttuurin ammattilaisten koulutustarjonta on vastaajien mukaan kysyntään nähden ylimitoitettua ja varsinkin kulttuurituottajia ja eri alojen taitelijoita on monen mielestä koulutettu maassamme liian paljon. Taide- ja kulttuurialojen koulutuksen ja työmarkkinoiden kysynnän epätarkoituksenmukaiseen kohtaantoon on havahduttu myös opetus- ja kulttuuriministeriön taholla. Opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2011-2016 (2011)

todetaan suurimpien vähennyspainoiden kohdistuvan matkailu-, ravitsemis- ja talousalan ohella kulttuurialoille suunnattuun koulutukseen. Kulttuurialojen koulutuksen tarve on arvioitu vajaa 3000 aloituspaikkaa nykyistä pienemmäksi ja opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut tavoitteekseen aloituspaikkojen huomattavan vähentämisen vuoteen 2016 mennessä. Suurimmat yksittäiset vähennystarpeet kohdentuvat käsi- ja taideteollisuusalojen ammatilliseen peruskoulutukseen sekä viestintä- ja informaatiotieteiden ammatilliseen peruskoulutukseen ja ammattikorkeakoulutukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön linjaukset myötäilevät myös Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kulttuurialojen työllisyystilastoja, joissa suurimmat työnhakijamäärät löytyvät juuri käsi- ja taideteollisuusalojen ammatillisen peruskoulutuksen sekä viestintäalan ammatillisen peruskoulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen suorittaneista.

4. 2. Ydinosaaminen vahvaa

Useimmat vastaajista näkevät vahvuksinaan oman erityisalansa ydinosaamisen, sisällönhallinnan ja ammatillisen tieto-taidon. Moni vastaajista arvioi alan opintojen antaneen hyvät perusvalmiudet alalla toimimiseen. Vastauksista käy kuitenkin ilmi, että taide- ja kulttuurialojen toimija- ja tehtäväkenttä on niin laaja ja pirstaleinen, ettei koulutus useinkaan ole antanut riittäviä taitoja käytännön työelämässä vaadittavaan osaamiseen. Ammatillaiseksi opitaan työelämässä ja kulttuurikentän toiminta lainalaisuuksineen aukeaa nuorelle osaajalle hitaasti sitä mukaa, kuin askelia työelämässä otetaan. Käytännön työelämässä hankitun osaamisen, syvennetyn ammattitaidon ja yhteistyöverkostojen merkitys korostuu vastauksissa. Vastausten perusteella kyvyllä verkostoitua ja rakentaa toimijoiden välistä yhteistyötä on taide- ja kulttuurialoilla korostunut merkitys.

Vastaajat korostavat oman ammattitaidon jatkuvaa kehittämistä ja ylläpitämistä ja monet ovat reagoineet kokemaansa osaamisvajaseen hakeutumalla täydentävien opintojen pariin. Käytännön työelämään valmentavien sisältöjen niukkuus taide- ja kulttuurialojen koulutusohjelmissa mainitaan useissa vastauksissa ja opintoihin sisällytettäviä, aiempaa laajempia harjoittelujaksoja toivotaan. Vastauksissa korostuu kulttuuriammattilaisten motivaatio ja kyky oppia uutta ja halu kehittää henkilökohtaista osaamista työelämän edellytyksiä vastaavaksi. Taide- ja kulttuurialojen ydinosaaminen ja motivaatio oman ammattitaidon jatkuvan kehittämiseen näyttäytyvätkin vastaajien vahvuuksia.

4. 3. Toimijakentän lisäkoulutustarpeet

Vastauksista nousi esiin kuusi keskeistä osa-aluetta, joilla vastaajat arvioivat kulttuurialojen toimijoiden lisäkoulutuksen tarpeelliseksi:

- Alakohtainen yrittäjyyskoulutus, liiketoimintaosaaminen ja taloushallinto
- Taide- ja kulttuurisisältöisten tuotteiden ja palveluiden tuotteistaminen, hinnoittelu ja markkinointi
- Hanketyö ja projektinhallinta
- Manageri- ja agenttikoulutus
- Kulttuurialojen sopimuskäytännöt, lainsäädäntö, verotus ja sponsorointi
- Tapahtumatuotanto

4. 3. 1. Oppia kaupalliseen osaamiseen ja yrittäjyyteen

Vastausten perusteella kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan on kulttuuritoimijoiden keskuudessa suuri ja monet nostavat esiin taide- ja kulttuurialojen koulutussisältöjen ja työelämässä vaadittujen taitojen välisen ristiriidan. Esimerkiksi käsityöläisammattien kerrotaan perinteisessä mielessä lakanneen olemasta, koska markkinoiden muuttuessa käsityöläisyys on yhdistynyt vahvasti osaksi kaupallista ympäristöä. Taide- ja kulttuurialoilla edellytetäänkin entistä laajempaa kaupallista osaamista ja vaatimukset oman osaamisen tuotteistamisesta, markkinoinnista ja taloushallinnosta ovat kasvaneet.

Vastausten perusteella moni on työelämään siirtyessään havainnut oman kaupallisen osaamisensa puutteelliseksi. Jos opinnoissaan tai työelämässään ei ole päässyt kosketuksiin yritystoiminnan kanssa, voi oman osaamisen markkinointi ja kynnys yrittäjyydelle olla korkea. Oman ammattitaidon tuotteistaminen ja liiketoimintaosaaminen toistuvat vastauksissa alueina, joissa lisäkoulutus koetaan tarpeelliseksi. Varsinkin alakohtainen yrittäjyysosaaminen ja taide- ja kulttuurisisältöisten palveluiden ja tuotteiden hinnoitteluun ja markkinointiin liittyvä osaaminen koetaan puutteelliseksi. Vastauksissa onkin esitetty runsaasti toivomuksia taide- ja kulttuurialoille suunnatusta yrittäjyyden ”täsmäkoulutuksesta”, jonka sisällöt räätälöitäisiin erityisesti kulttuurikentän tarpeisiin. Taide- ja kulttuurialoille suunnatulta yrittäjyyskoulutukselta on toivottu konkreettista ja käytännönläheistä otetta. Koulutus olisi mahdollista toteuttaa esimerkiksi yleisillä, kaikille taide- ja kulttuurialan toimialoille yhteisillä yrittäjyysopinnoilla, minkä jälkeen koulutus etenisi alakohtaisesti kohdennettuihin sisältöihin.

Vastaajat liittäisivät markkinointiin ja liiketoimintaan valmentavaa opetusta kiinteäksi osaksi taide- ja kulttuurialojen koulutusta. Oppilaitosten ja koulutusohjelmien kiinteämpi yhteistyö elinkeinoelämän kanssa, ja opintoihin sisältyvien työharjoittelujaksojen lisääminen on vastauksissa arvioitu taide- ja kulttuurialojen työllisyyttä edistäviksi tekijöiksi.

4. 3. 2. Apua hanketyöhön ja projektinhallintaan

Taide- ja kulttuurialojen työelämä rakentuu usein erilaisille määräaikaisille projekteille ja hanketyöskentelylle. Vastausten perusteella hanketyöskentely ja sen edellyttämä talousosaaminen ja projektinhallinta ovat alueita, joilla moni kokee kulttuurialojen osaamisen puutteelliseksi. Useat toimijoista ovat kiinnostuneita kulttuurisisältöisen hanketoiminnan käynnistämisestä ja erityisesti hanketyöhön ja projektinhallintaan perehdyttävän koulutuksen arvioidaan edistävän kulttuurikentän toimintaedellytyksiä. Hanke- ja projektityöskentelyn eri vaiheisiin perehdyttävä koulutus, jonka sisällöt lähtisivät liikkeelle aina hankkeen suunnittelusta ja rahoituslähteistä alkaen katsotaan vastaajien keskuudessa tarpeelliseksi.

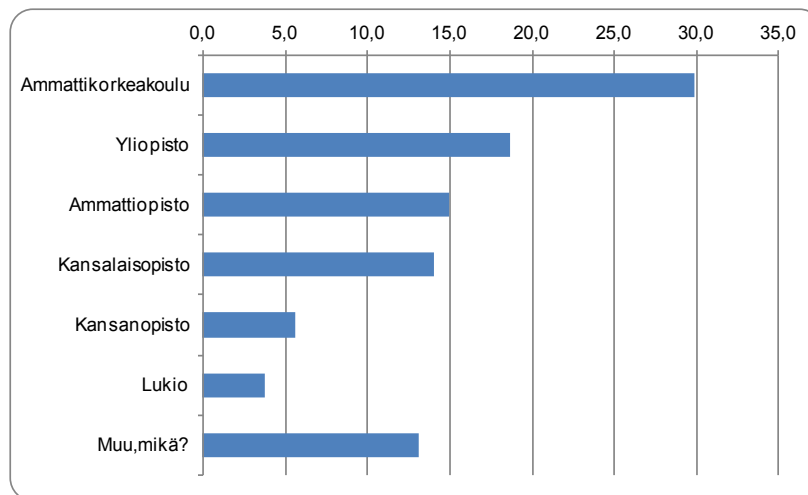
4. 3. 3. Koulutusta taiteen managerointiin ja kulttuurituotannon talouteen

Varsinkin taiteilijat haluaisivat keskittyä omaan ydinosaamiseensa, taiteelliseen tuottamiseen. Töiden markkinointiin, verotukseen ja kirjanpitoon käytetty aika on pois varsinaiselta taiteen työstämiseltä, minkä lisäksi monet taiteilijat katsovat osaamisensa näillä osa-alueilla riittämättömäksi. Oman osaamisen myyminen ja hinnoittelu koetaan usein vaikeaksi ja moni siirtäisi tehtävät mielellään ulkopuoliselle ammattilaiselle. Vaikka moni taiteilija olisi valmis ulkoistamaan ydinosaamiseensa kuulumattomat osa-alueet managerien ja agenttien käsiin, on kiinnostus kaupallista osaamista, taloushallintoa, sponsorointia ja tekijänoikeuksia kohtaan vastaajien keskuudessa suuri. Taide- ja kulttuurialojen sopimuskäytännöt, toimialoille keskeinen lainsäädäntö ja työn verotus on toistuvasti mainittu osa-alueina, joilla kulttuuritoimijoiden osaaminen on arvioitu puutteelliseksi. Kyseiset sisällöt kiinnostavat paitsi taiteilijoita myös muita kulttuurituotannon parissa työskenteleviä toimijoita ja henkilöitä, jotka haluaisivat laajentaa ammattitaitoaan välittävän portaan eli taiteen agentti- ja manageritehtävien alueelle.

Kulttuurituottajien koulutustoivomuksissa on sisällöllisesti paljon päällekkäisyyttä taiteilijoiden ja manageritoiminnasta kiinnostuneiden vastaajien kesken. Kulttuurituottajien lisäkoulustarpeet kohdistuvat tapahtumatuotantoon, kulttuuripalveluiden markkinointiin, taloushallintoon ja kulttuurialojen sopimuskäytäntöihin. Sponsorointi, kulttuurialoille keskeinen lainsäädäntö ja verotus nimetään myös kulttuurituottajien keskuudessa tarpeelliseksi lisäkoulutuksen sisällöiksi. Kyselyaineistossa annettiin kiitosta talvella 2008-2009 työvoimapolitiittisena koulutuksena toteutetulle ”Tuottajan talouskoululle”, jonka opetuksesta ja sisällöistä vastasi Oulun yliopisto. Aineiston perusteella vastaavalle koulutukselle olisi runsaasti kysyntää. Tuottajakoulutukseen osallistuminen haluttaisiin mahdollistaa myös ei-ammattituottajille, kuten järjestökentällä toimiville vapaaehtoisille.

4. 3. 4. Arviot lisäkoulutuksen tarjonnan edellytyksistä

Vastaajilta tiedusteltiin, millä koulutusasteella he arvioivat olevan parhaat edellytykset taide- ja kulttuurialojen lisäkoulutuksen tarjoamiseen. Kyselyssä parhaimmalle sijalle arvioitiin ammattikorkeakoulu 29,9 % kannatuksella. Yliopisto-opetus sai toiseksi eniten pisteitä 18,7 % kannatuksella, ja kolmanneksi sijoittui ammatillinen toisen asteen koulutus 15 % kannatuksella. Kansalaisopistojen tarjoama koulutus arvioitiin neljännelle sijalle (14 %). Lisäkoulutuksen kehittämisessä ja tarjonnassa vähiten kannatusta saivat kansanopistot (5,6 %) ja lukio-opetus (3,7 %). (Kuva 8)

Kuva 8. Vastaajien arvio eri koulutustahojen edellytyksistä kehittää ja tarjota kulttuurialojen lisäkoulutusta.

”Muu, mikä?”- vastausvaihtoehdon antoi 13,1 % vastaajista. Useat kyseisen vaihtoehdon valinneista nimesivät kesäyliopiston ja avoimen yliopiston parhaiksi lisäkoulutuksen tarjoajiksi. Myös ammatillista koulutusta tarjoavat aikuiskoulutuskeskukset saivat kannatusta. Avoimen yliopistokoulutuksen ja ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ohessa mahdollisina lisäkoulutuksen tarjoajina mainittiin järjestökenttä ja varsinaiset taidetoimijat kuten taiteilijaseurat, taideyhteisöt, alueelliset taidetoimikunnat ja taidekeskukset. Vastaajat toivovat mahdollisen lisäkoulutuksen kiinnittyvän vahvasti kulttuurin toimialan realiteetteihin ja toimintaympäristön tuntemukseen. Kulttuurialojen lisäkoulutukselta toivotaankin vakuuttavuutta ja konkretiaa: kouluttajiksi halutaan henkilöitä, joilla on käytännön kokemusta taide- ja kulttuurialojen erityispiirteistä.

Vastausten perusteella lisäkoulutusta olisi tarpeen kohdentaa paitsi kulttuurialojen työttömille työnhakijoille myös kulttuurialojen työllisille. Esimerkiksi kulttuurialoille kohdennetut työvoimapolitiittiset koulutukset tarjoavat hyvän lisäkoulutusväylän työttömille tai työttömyysuhan alaisille henkilöille. Monet ammattitaitonsa

kehittämisestä kiinnostuneet, työelämään sijoittuneet henkilöt rajautuvat kuitenkin työvoimapolitiittisten koulutusten ulkopuolelle. Vastausten perusteella monet kulttuurialojen työlliset kokevat toimialalla olevan lisäkoulutustarpeita, joihin vastaaminen edistäisi toimialan kehitystä. Jotta lisäkoulutus tavoittaisi mahdollisimman laajasti osaamisensa kehittämisestä kiinnostuneet kulttuurialojen työlliset, opetusta tulisi tarjota myös työmarkkina-asemasta riippumattomana.

Vastaajat toivoivat taide- ja kulttuurialojen lisäkoulutukselta aikuisopiskelijoille suunnattua, täydennyskoulutus-tyyppistä opetusta, jonka suorittaminen ei olisi ajankäytön suhteen liian sitouttavaa. Lyhytkestoiset, luonteeltaan intensiiviset kurssimuotoiset opinnot nähtiin eräänä hyvänä ratkaisuna. Myös viikonloppuopetuksena ja erilaisten koti- ja etätehtävien avulla etenevä opetus sai kannatusta. Kurssimuotoisen, kevyemmin toteutetun täydennyskoulutuksen suosio on ymmärrettävää, koska suurin osa vastaajista on työelämässä ja mahdollisuudet osallistua pitkäkestoiseen ja aikaa vievään koulutukseen ovat rajalliset. Taide- ja kulttuurialoilla yleisten pätkätöiden, hankkeiden ja produktioiden luonteesta johtuen tulevaisuuden ja ajankäytön suunnittelu pitkällä aikavälillä on usein erittäin vaikeaa.

4. 4. Yhteistyön, paremman tiedonvälityksen ja kulttuurin soveltavan käytön merkitys korostuu

Lisäkoulutustarpeiden ohessa vastaajat antoivat kehitysideoita kulttuurikentän toimintaedellytysten parantamiseen. Kehitysideoissa korostettiin tarvetta toimijakentän keskinäisen yhteistyön lisäämiselle, tehokkaammalle tiedottamiselle ja taiteen hyvinvointipalvelujen tukemiselle.

Tieto kulttuuritoiminnan rahoituskanavista ja tukimuodoista on usein sirpaleista ja yksittäinen toimija kohtaa tiedonhankinnassaan haasteita. Kulttuurialoille suunnatuista erilaisista rahoitusmahdollisuuksista ja rahoitusten käytännön hakuprosesseista halutaankin tietää lisää. Useat vastaajista arvioivat, että kulttuuri-toimijoiden verkostoituminen, yhteiset tilaisuudet ja kiinteämpi yhteistyö edistäisivät huomattavasti toimialan kehitystä. Yhteistyö parantaisi myös tiedonvälitystä ja toimijoiden kulttuurikentän tuntemusta. Vastaajat toivoivat lisää tilaisuuksia ja yhteistyömuotoja, jotka kokoaisivat yhteen kulttuurikentän, kehittäjäorganisaatioiden ja yritysmaailman toimijoita. Eri toimijoiden ja toimialojen yhteen saattaminen mahdollistaa keskinäisen vuoropuhelun ja synnyttää uusia ideoita ja yhteistyöverkostoja.

Vastaajat toivat esiin taiteen ja kulttuurin soveltavan käytön mahdollisuudet kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Esimerkiksi taiteen ja kulttuurin soveltava käyttö erilaisissa laitospäristöissä, nuorten työpajatoiminnassa ja ennaltaehkäisevässä mielenterveystyössä koettiin tärkeäksi ja vastaajat osoittivat kiinnostusta laajentaa kulttuuritoimialaa voimakkaammin hyvinvointipalvelujen tuottamisen alueelle. Aineiston perusteella kulttuurin hyvinvointipalvelut nähdään tulevaisuuden kasvualana, jonka rooli korostuu varsinkin väestön eliniän kasvaessa. Vastaajat toivoivat taiteen ja kulttuurin soveltavan käytön mahdollisuuksien tunnistamista ja toiminnan tukemista yhteiskunnan taholta.

5. Yhteenveto

Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla kulttuurialojen työttömyys on suurinta taide- ja kulttuurialojen toisen asteen tutkinnon suorittaneiden keskuudessa. Eniten työttömiä työnhakijoita on käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon, tekstiili- ja vaatetusalan perustutkinnon ja viestinnän perustutkinnon suorittaneiden ryhmässä. Myös kulttuurialan pitkäaikaistyöttömyys on suurinta käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintopohjaisten keskuudessa. Kulttuurialan ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinnon suorittaneet työllistyvät selvästi toisen asteen tutkintopohjaisia paremmin ja pitkäaikaistyöttömyys korkeakoulutettujen ryhmässä on vähäistä.

Aineiston perusteella Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kulttuurikentän ydinosaaminen on vahvaa, mutta vastaajat arvioivat toimialan siirtyneen voimakkaasti osaksi kaupallista ympäristöä, minkä vuoksi taide- ja kulttuurialojen koulutus ei nykyisällöillään vastaa työelämän tarpeita. Liiketoimintaosaamisen integroiminen osaksi taide- ja kulttuurialojen koulutusohjelmien opetusta arvioidaan kentällä tarpeelliseksi. Taide- ja kulttuurialojen koulutukselta toivotaan työelämän ja oppilaitosten kiinteämpää yhteistyötä ja opintoihin sisältyviä, aiempaa pidempiä työharjoittelujaksoja. Kaupallisen alan osaamisen ja koulutukseen sisältyvien pidempien harjoittelujaksojen arvioidaan edistävän kulttuuritoimialan työllisyyttä ja koulutuksen ja työmarkkinoiden kohtaantoa.

Liiketoimintaosaaminen, alakohtainen yrittäjäyyskoulutus ja taloushallinto ovat alueita, joilla lisäkoulutuksen tarve on vahvinta. Taide- ja kulttuurisältöisten tuotteiden ja palveluiden tuotteistaminen, hinnoittelu ja markkinointi koetaan haastavana ja täydennyskoulutukselle on toimijakentällä kysyntää. Taiteilijat, välittävän portaan agentit ja kulttuurin tuotannollisissa tehtävissä toimivat hyötyisivät kulttuurialojen sopimuskäytäntöihin, lainsäädäntöön, verotukseen ja sponsorointiin perehdyttävästä koulutuksesta. Tuottajille ja muille kulttuuriammattilaisille suunnattua talouskoulutusta toivotaan lisää. Kulttuuritoimialalle keskeistä hanketointiosaamista halutaan vahvistaa.

Lisäkoulutuksesta hyötyisivät niin kulttuurialojen työttömät kuin työlliset. Työvoimapolitiittisen koulutuksen ohella mahdollisuutta toteuttaa työmarkkina-asemasta riippumatonta täydennyskoulutusta olisi mielekästä harkita.

Kirjallisuus

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja: Koulutus ja tutkimus vuosina 2011-2016. Kehittämissuunnitelma.
Luettavissa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/asiakirjat/Kesu_2011_2016_fi.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriön politiikka-analyysjä 2011:1, Kulttuuritoimijoiden, luovan talouden ja palvelutuotannon toiminta edellytykset Suomessa alueittain

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:16, Tasapainoiseen työllisyyskehitykseen 2025. Ehdotus koulustarjonnan tavoitteiksi vuodelle 2016.

Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilastot.

Kysely luovien alojen osaamispohjasta ja koulutustarpeista

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus kerää tällä kyselyllä tietoa taide- ja kulttuurialojen osaamispohjasta ja mahdollisista koulutustarpeista. Kyselyn tuloksia käytetään kulttuurikentän toimintaedellytysten ja luovien alojen työllisyyden edistämistyössä. Kokemuksenne ovat meille tärkeitä ja toivomme, että vastaatte huolellisesti kaikkiin lomakkeessa esitettyihin kysymyksiin. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

1. Taustatiedot

Vastaajan asuinpaikkakunta?

Jos olet työelämässä, organisaation/yhdistyksen/yrityksen nimi?

Vastaajan asema/ammatti/tehtävänimike?

2. Koulutustaustasi

- lukio/ylioppilas
- toisen asteen ammatillinen tutkinto
- ammattikorkeakoulututkinto
- alempi korkeakoulututkinto (yliopisto)
- ylempi korkeakoulututkinto (yliopisto)
- jatko-tutkinto (yliopisto)

3. Tutkintojen koulutusalat ja tutkintonimikkeet?

4. Oletko tällä hetkellä

- kokoaikaisessa työssä
- osa-aikaisessa työssä
- satunnaisessa keikkatyössä
- työtön työnhakija

5. Millaista taide- ja kulttuurialan / luovien alojen työkokemusta sinulle on kertynyt työurasi aikana?

6. Onko koulutuksesi vastannut mielestäsi riittävästi työelämän tarpeita?

- kyllä
- ei

7. Jos vastasit edelliseen kysymykseen ”ei”, millaista työelämässä vaadittavaa osaamista koulutuksestasi jäi puuttumaan?

8. Oletko kokenut työllistymisen koulutustasi vastaaviin tehtäviin vaikeaksi? Mistä uskot tämän johtuvan?

9. Mitkä ovat omia ammatillisia vahvuuksiasi? Minkä tiedät hallitsevasi, missä olet hyvä?

10. Koetko osaamisesi tai tieto-taitosi jollain ammatillisella osa-alueella riittämättömäksi? Mistä osa-alueesta on kyse?

11. Millaista ammatillista osaamista ja työelämävalmiuksia tukevaa tietoa sinun on ollut vaikeaa saada? Mistä haluaisit tietää lisää?

12. Millaisen lisäkoulutuksen uskoisit edistävän taide- ja kulttuurialojen toimintaedellytyksiä?

13. Millä seuraavista koulutusasteista arvioit olevan parhaat edellytykset kehittää ja tarjota taide- ja kulttuuritoimijoiden lisäkoulutusta?

- kansanopisto
- kansalaisopisto
- ammattiopisto
- lukio
- ammattikorkeakoulu
- yliopisto
- muu

14. Jos vastasit edelliseen kysymykseen "Muu", kerro mikä koulutusaste tai oppilaitos tarjoaisi mielestäsi parhaat edellytykset lisäkoulutukselle?

15. Millä tavoin haluaisit kehittää taide- ja kulttuurialan toimintaedellytyksiä?

16. Vapaat ideat, vinkit, toiveet.

Taide- ja kulttuurialojen toimijat Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella

KYSELY TAIDE- JA KULTTUURIALOJEN OSAAMISPOHJASTA JA KOULUTUSTARPEISTA

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen välisen tulossopimuksen tavoitteena on luovien alojen työllisyyden ja toimintaedellytysten sekä kulttuuripalveluiden tuotantoedellytysten vahvistaminen osana alueen elinvoimaisuuden, elinkeinoelämän ja hyvinvoinnin kehittämistä. Tähän sopimukseen liittyen Pohjois-Pohjanmaa ELY-keskus on käynnistänyt selvityksen luovien alojen osaamis pohjasta, kehitysideoista ja mahdollisista koulutustarpeista. Selvityksen pääasiallinen aineisto kerätään verkkoympäristöön luodulla kyselylomakkeella, jota välitetään kulttuurikentän toimijoille yhteistyössä Oulun läänin taide-toimikunnan, Kainuun ELY-keskuksen ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa. Selvityksen tuloksia käytetään luovien alojen toimintaedellytysten ja työllisyyden edistämistyössä, joten kyselyyn vastaajat pääsevät vaikuttamaan alueensa taiteen ja kulttuurin toimialojen kehitykseen.

Toimijakentän kokemukset ovat selvityksen kannalta erittäin tärkeitä ja toivomme, että tämän kirjeen vastaanottaneet luovien alojen toimijat vastaisivat huolellisesti kaikkiin lomakkeessa esitettyihin kysymyksiin. Vastaukset tullaan käsittelemään luottamuksellisesti. Kyselylomake avautuu alla olevasta linkistä:

<http://www.webpolsurveys.com//S/2098116E34ADC437.par>

Pyydämme vastaamaan kyselyyn 30.12.2011 mennessä. Kyselyä saa vapaasti levittää Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueiden luovien alojen toimijoille.

Kiitoksia vastauksesta!

Lisätietoja:

Suunnittelija Anu Helanen, anu.helanen@ely-keskus.fi, puh. 040 1623050, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus.

Julkaisusarjan nimi ja numero Raportteja 19/2012					
Tekijät Anu Helanen Johanna Prokkola		Julkaisu-aika Helmikuu 2012			
		Julkaisija Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus			
		Hankkeen rahoittaja/toimeksiantaja			
Julkaisun nimi KAINUUN JA POHJOIS-POHJANMAAN KULTTUURIALOJEN TYÖLLISYYS JA LISÄKOULUTUSTARVE 2011					
Tiivistelmä Raportissa tarkastellaan tilastollisesti Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kulttuurialojen työllisyyttä työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilasto-palvelusta koostettujen tietojen pohjalta. Kulttuurialoilla viitataan käsi- ja taideteollisuuteen, viestintä ja informaatiotieteisiin, kirjallisuuteen, teatteriin ja tanssiin, musiikkiin, kuvataiteeseen, kulttuurin- ja taiteiden tutkimukseen ja muuhun kulttuurialan koulutukseen. Aloja on tarkasteltu työttömien työnhakijoiden koulutustaustan mukaan ja koulutusasteista ovat mukana ammatillinen peruskoulutus, ammattikorkeakoulutus ja yliopistokoulutus maisterin tutkintoon asti. Raportissa etsitään vastauksia siihen, millaista täydennyskoulutusta kulttuurialan toimijakenttä tarvitsee ja mistä he itse katsovat olevan hyötyä toimialansa kehittämiseksi. Syksyllä 2011 toteutetulla kyselyllä kartoitettiin Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueiden taide- ja kulttuurialojen toimijoiden vahvuuksia ja mahdollisia lisäkoulutustarpeita. Kyselyyn vastasi 52 taide- ja kulttuurialojen toimijaa. Raportti koostaa yhteen kyselyaineiston tulokset.					
Asiasanat Kulttuuritoimiala, kulttuuriala, luovat alat, taide, työllisyys, koulutus.					
ISBN (PDF) 978-952-257-476-3	ISBN (painettu)	ISSN-L 2242-2854	ISSN (verkkojulkaisu) 2242-2854	ISSN (painettu)	URN
Kokonaissivumäärä		Kieli Suomi	Hinta (sis. alv 8%)		
Julkaisun myynti/jakaja Julkaisu on saatavana vain verkossa: www.ely-keskus.fi/julkaisut sekä www.doria.fi					
Julkaisun kustantaja Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus					
Painopaikka ja -aika					

Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kulttuurialojen työllisyys ja lisäkoulutustarve 2011

Raportissa tarkastellaan tilastollisesti Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kulttuurialojen työllisyyttä työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilastopalvelusta koostettujen tietojen pohjalta. Kulttuurialoilla viitataan käsi- ja taideteollisuuteen, viestintä ja informaatiotieteisiin, kirjallisuuteen, teatteriin ja tanssiin, musiikkiin, kuvataiteeseen, kulttuurin- ja taiteiden tutkimukseen ja muuhun kulttuurialan koulutukseen. Aloja on tarkasteltu työttömien työnhakijoiden koulutustaustan mukaan ja koulutusasteista ovat mukana ammatillinen peruskoulutus, ammattikorkeakoulutus ja yliopistokoulutus maisterin tutkintoon asti. Raportissa etsitään vastauksia siihen, millaista täydennyskoulutusta kulttuurialan toimijakenttä tarvitsee ja mistä he itse katsovat olevan hyötyä toimialansa kehittämiseksi. Syksyllä 2011 toteutetulla kyselyllä kartoitettiin Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueiden taide- ja kulttuurialojen toimijoiden vahvuuksia ja mahdollisia lisäkoulutustarpeita. Kyselyyn vastasi 52 taide- ja kulttuurialojen toimijaa. Raportti koostaa yhteen kyselyaineiston tulokset.

RAPORTTEJA 19 | 2012
KAINUUN JA POHJOIS-POHJANMAAN KULTTUURIALOJEN TYÖLLISYYS
JA LISÄKOULUTUSTARVE 2011

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ISBN 978-952-257-476-3 (pdf)

ISSN-L 2242-2854

ISSN 2242-2854 (verkkójulkaisu)

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus